

НАРОДНА БИБЛИОТЕКА СРБИЈЕ ♦ ИНСТИТУТ ЗА СРПСКИ ЈЕЗИК САНУ

АРХЕОГРАФСКИ
ПРИЛОЗИ

47 ♦ 2025

АРХЕОГРАФСКИ ПРИЛОЗИ
ARCHEOGRAPHICAL PAPERS

47

Уређивачки одбор

ДР НИНА ГЛИБЕТИЋ
доцент, Универзитет Јејл, Њу Хејвен

ДР МИРОСЛАВ А. ЛАЗИЋ
научни сарадник, Институт за српски језик САНУ, Београд

ЖАНА ЛЕОНИДОВНА ЛЕВШИНА
руководилац сектора словенско-руске археографије, Руска национална библиотека,
Санкт Петербург

ДР АЛЕКСАНДЕР НАУМОВ
професор емеритус, Универзитет Ка Фоскари, Венеција
Супрасаљска академија, Супрасаљ

ДР ВИКТОР САВИЋ
редовни професор, Филолошки факултет Универзитета у Београду
научни саветник, Институт за српски језик САНУ, Београд

ДР ТАТЈАНА СУБОТИН-ГОЛУБОВИЋ
редовни професор, Филозофски факултет Универзитета у Београду

ДР БРАНИСЛАВ ТОДИЋ
редовни професор у пензији, Филозофски факултет Универзитета у Београду

ДР ВЛАДАН ТРИЈИЋ
научни сарадник, Народна библиотека Србије, Београд

АНАТОЛИЈ АРКАДЈЕВИЧ ТУРИЛОВ
научни саветник, Институт за славистику РАН, Москва
иностранни члан САНУ, Београд

ДР МИЛАНКА УБИПАРИП
научни сарадник, Народна библиотека Србије, Београд

ДР ИРЕНА ШПАДИЈЕР
редовни професор, Филолошки факултет Универзитета у Београду

Уредници

ДР ВЛАДАН ТРИЈИЋ
ДР МИРОСЛАВ А. ЛАЗИЋ

Секретар

ДР ЉИЉАНА И. ПУЗОВИЋ
научни сарадник, Народна библиотека Србије, Београд

НАРОДНА БИБЛИОТЕКА СРБИЈЕ
ИНСТИТУТ ЗА СРПСКИ ЈЕЗИК САНУ

АРХЕОГРАФСКИ ПРИЛОЗИ

47

Београд 2025

Editorial Board

NINA GLIBETIĆ, PhD

Assistant Professor, Yale Divinity School, Yale University, New Haven

MIROSLAV A. LAZIĆ, PhD

Research Associate, Institute for the Serbian Language of SASA, Belgrade

ZHANNA LEONIDOVNA LEVSHINA

Head of the Sector of Slavic-Russian Archaeography and Source Studies
of the Manuscripts Department, National Library of Russia, Saint Petersburg

ALEXANDER NAUMOW, DR SC.

Prof. em., Ca' Foscari University of Venice, Venice

The Supraśl Academy, Supraśl

VIKTOR SAVIĆ, DR SC.

Full Professor, Faculty of Philology, University of Belgrade

Principal Research Fellow, Institute for the Serbian Language of SASA, Belgrade

IRENA ŠPADIJER, DR SC.

Full Professor, Faculty of Philology, University of Belgrade

TATJANA SUBOTIN-GOLUBOVIĆ, DR SC.

Full Professor, Faculty of Philosophy, University of Belgrade

BRANISLAV TODIĆ, DR SC.

Retired Full Professor, Faculty of Philosophy, University of Belgrade

VLADAN TRIJIĆ, PhD

Research Associate, National Library of Serbia, Belgrade

ANATOLY ARKADYEVICH TURILOV

Principal Research Fellow, Institute of Slavic Studies RAS, Moscow

Foreign Member of SASA, Belgrade

MILANKA UBIPARIP, PhD

Research Associate, National Library of Serbia, Belgrade

Editors

VLADAN TRIJIĆ, PhD

MIROSLAV A. LAZIĆ, PhD

Secretary

LJILJANA I. PUZOVIĆ, PhD

Research Associate, National Library of Serbia, Belgrade

NATIONAL LIBRARY OF SERBIA
INSTITUTE FOR THE SERBIAN LANGUAGE OF SASA

ARCHEOGRAPHICAL PAPERS

47

Belgrade 2025

АРХЕОГРАФСКИ ПРИЛОЗИ излазе од 1979. године као научни годишњак Археографскога одељења Народне библиотеке Србије. Оснивање часописа било је замишљено у време Владимира Алексејевича Мошина и Димитрија Богдановића. Часопис је покренут када је начелник Одељења постао академик Александар Младеновић, први уредник Археографских прилога (бр. 1–29/30, 1979–2008). Потоњи уредници били су проф. др Томислав Јовановић (бр. 31/32–33, 2009–2011) и проф. др Татјана Суботин-Голубовић (бр. 34–46, 2012–2024). Почев од броја 47, часопис заједнички издају Народна библиотека Србије и Институт за српски језик САНУ.

У Археографским прилозима се објављују резултати археографских и са њима повезаних истраживања споменика српске, односно словенске средњовековне и послесредњовековне писмености, по чему је часопис јединствен у Србији и ширем окружењу. Прихватају се искључиво научни прилози који се објављују први пут, писани уз поштовање научних и етичких начела и правила, на основу двоструке рецензије.

Штампање овога броја Археографских прилога остварено је уз финансијску помоћ Министарства културе Републике Србије

САДРЖАЈ / CONTENTS

ЧЛАНЦИ И РАСПРАВЕ / ARTICLES AND STUDIES

ДРАГАНА АВИМОВИЋ / DRAGANA AĆIMOVIĆ

- Илустрација Христовог стишавања буре на Генисаретском језеру
у Мирослављевом јеванђељу..... 13–36
The Illustration of Christ Calming the Storm on the Sea of Gennesaret
in the Miroslav Gospel

МИЛЕНА МАРТИНОВИЋ / MILENA MARTINOVIĆ

- Копорињски (Српски) љетопис: археографски опис с издањем текста 37–58
The Koropinja (Serbian) Chronicle: An Archaeographical Description and a Text Edition

МИЛАНКА УБИПARIП / MILANKA UBIPARIП

ЉИЉАНА И. ПУЗОВИЋ / LJILJANA I. PUZOVIĆ

- Рукописни зборник из Збирке Народне библиотеке Србије (Рс 733)
у светлу најновијих археографских истраживања..... 59–119
The Miscellany from the Manuscript Collection of the National Library
of Serbia (Rs 733) in the light of the latest archaeological analysis

МИРОСЛАВ А. ЛАЗИЋ / MIROSLAV A. LAZIĆ

- Издања Зборника за путнике Божидара Вуковића:
структура, функција и културни контекст 121–149
The Editions of Božidar Vuković's Miscellany for Travellers:
Structure, Function, and Cultural Context

ЂЕРЋ МОР / ĐERĐ MOR

МИРОСЛАВ МАРЧИЋ / MIROSLAV MARČIĆ

- Папир, водени знаци и датовање другог млетачког издања
Октоиха петогласника..... 151–172
Paper, Watermarks, and the Dating of the Second Venetian Edition
of the Octoechos of the fifth tone

ЖАРКО ВОЈНОВИЋ / ŽARKO VOJNOVIĆ

- Рукописни молитвени свитак Историјског музеја Србије..... 173–201
The Manuscript Prayer Scroll of the Historical Museum of Serbia

ПРИЛОЗИ И ИЗВОРИ / CONTRIBUTIONS AND SOURCES

ВЛАДАН ТРИЈИЋ / VLADAN TRIJIĆ

Историјат и записи у сачуваним примерцима Рујанског четворојеванђеља 205–219
History and Inscriptions in the Preserved Copies of the Rujno Tetraevangelion

ПРИКАЗИ И КРИТИКЕ / REVIEWS AND CRITIQUES

НЕБОЈША ЂОРЂЕВИЋ / НЕВОЈША ĐORĐEVIĆ

Западна грана српске књижне културе..... 223–232
The Western Branch of Serbian Literary Culture

ДУШИЦА ГРВИЋ / DUŠICA GRVIĆ

Два издања српских рукописних књига у Мађарској 233–240
Two Editions of Serbian Manuscripts in Hungary

СЕБАЊА И ПОРТРЕТИ / REMEMBRANCES AND PORTRAITS

ВИКТОР САВИЋ / VIKTOR SAVIĆ

Проф. др Хајнц Миклас (Heinz Miklas, Univ. Prof. Dr. Dr. h. c.) 243–256
Prof. Dr Heinz Miklas (Univ. Prof. Dr. Dr. h. c.)

ЈАСМИНА М. НЕДЕЉКОВИЋ / JASMINA M. NEDELJKOVIĆ

Проф. др Гордана Јовановић..... 257–259
Prof. Dr Gordana Jovanović

ЛН Н СѢІѠ СЛОКЕ
УЛУ ПРАВДАНШ
А НѢ Н ѠМА ГА
НЕ Ѡ НШДА
КК РОДЫМНОТ
Н СЪДОКАОН
ОБРО НЕДУЖНЫЕ
СТКО ЖЕУЫКШЮ

ПРОФ. ДР ГОРДАНА ЈОВАНОВИЋ

(29. јануар 1940 – 17. мај 2024.)

Професор др Гордана Јовановић је рођена 29. јануара 1940. године у Деспотовцу, где је завршила основну школу. Гимназију је похађала у Ђуприји. На групи за руски и пољски језик и књижевност на Филолошком факултету у Београду дипломирала је 1963. године. Наредне две године је радила као лектор за руски језик на тек формираном Филозофском факултету у Приштини. Поставши стипендиста југословенске савезне владе, одлази на усавршавање у Пољску. На Јагјелоњском универзитету у Кракову, под менторством знаменитог проф. Витолда Ташицког, докторирала је на тему *Studia nad językiem Pamiętników Janczara* 1969. године. По повратку из Пољске (1972) запослила се на Старословенистичком одсеку Института за српскохрватски језик, а касније је и руководила тим одсеком до 2010. године. У то време Гордана Јовановић је почела хонорарно да предаје Савремени пољски језик и Историју пољског језика на Одсеку за славистику Филолошког факултета у Београду. Звање доцента стекла је 1978. године, када и прелази на Филолошки факултет, а 1989. је постала редовни професор. Професор др Гордана Јовановић упокојила се 17. маја 2024. године у Београду.

Захваљујући својим организационим способностима, а пре свега својим стручним и научним залагањима, допринела је раду многих институција: Научном већу Института за српскохрватски језик (председник), Савету Међународног славистичког центра, Југословенском славистичком комитету (председник), Славистичком друштву Србије (председник), Старословенском одбору САНУ, Одбору за изворе српског права САНУ, Одсеку за славистику (управник) и Центру за постдипломске студије (управник). Представљала је нашу земљу као почасни члан Комисије за црквенословенске речнике при Међународном комитету слависта. Професор др Гордана Јовановић је била и председник програмског одбора *Дана српскога духовног иредображења* у Деспотовцу и уредник серије зборника са тих научних скупова под

називом *Средњи век у српској науци, историји, књижевности и уметности*. За свој научни рад добила је награду Славистичког друштва Србије, која се додељује у част професора Радована Кошуте (1866–1949).

Научни рад проф. др Гордане Јовановић везан је за проучавање дијахроније – с посебним интересовањем за текстолошка и лексичка испитивања српских средњовековних јеванђеља. Из ове области потиче и највећи број њених научних радова.

Најзначајнији резултат рада проф. др Гордане Јовановић и њен посебан, изузетан допринос старословенистици јесте приређивање критичког издања Мирослављевог јеванђеља (заједно са Николом Родићем).¹

Професор др Гордана Јовановић бавила се и проучавањем историје српскога књижевног и народног језика. Остваривала је изузетне резултате у језичким и правописним истраживањима појединих српских писаних споменика, богатећи на тај начин наша сазнања о српском народном и књижевном језику. Радови проф. др Гордане Јовановић о српским средњовековним повељама садрже важне прилоге за осветљавање многих питања везаних за нашу историјску дијалектологију и пружају врло значајне историјске податке који се тичу прошлости Србије после Косовског боја, а посебно за време Стефанове Српске деспотовине.²

Овом приликом желимо да се са осећањем дубоког поштовања присетимо проф. др Гордане Јовановић као великог и цењеног пријатеља археографа из Народне библиотеке Србије. Скоро од самог почетка њеног ангажовања на Старословенистичком одсеку³ започиње једна успешна и добра сарадња са сарадницима Археографског одељења⁴: академиком Димитријем Богдановићем, Љубицом Штавланин-Ђорђевић, Биљаном Јовановић-Стипчевић, Луцијом Цернић, Љупком Васиљев, Мирјаном

¹ *Мирослављево јеванђеље. Критичко издање*. [Приредили] Н. Родић, Г. Јовановић. Београд 1986.

² У међувремену су објављена три некролога, као и потпуна лична библиографија: 1. Петар Буњак. „Гордана Јовановић (29.1.1940 – 17.5.2024).“ *Зборник Мајнице српске за филологију и лингвистику*, LXVII/2 (2024), 153–155; 2. Марина Љ. Спасојевић. „Проф. др Гордана Јовановић (Деспотовац, 29. јануар 1940 – Београд, 17. мај 2024).“ *Наш језик*, LV/1 (2024), 127–130; 3. Виктор Д. Савић. „Проф. др Гордана Јовановић (Деспотовац, 29. јануар 1940 – Београд, 17. мај 2024).“ *Јужнословенски филолоџ*, LXXXI (2025), 141–152, са детаљним прегледом научног опуса проф. др Гордане Јовановић; 4. „Библиографија проф. др Гордане Јовановић“. Приредили Виктор Д. Савић, Марија С. Ђинђић, Марина Љ. Спасојевић. *Средњи век у српској науци, историји, књижевности и уметности*, XV. Научни скуп. Деспотовац–Манасија, 20–21. август 2024. Дани српскога духовног преображења, XXXII. Деспотовац – Београд, 2025, 323–345.

³ Говорећи о десетогодишњем раду Старословенистичког одсека на пројекту *Речника ойшће-словенској (црквенословенској) књижевној језика*, Димитрије Стефановић („Десет година Старословенистичког одсека Института за српскохрватски језик.“ *Јужнословенски филолоџ*, XXXVII (1980), 213–219) истиче плодну сарадњу са колегама Археографског одељења Народне библиотеке Србије.

⁴ Касније је преименовано у Одељење за археографију НБС.

Гроздановић-Пајић, Катарином Мано-Зиси, академиком Иреном Грицкат, академиком Александром Младеновићем, проф. др Иреном Шпадијер, Радоманом Станковићем, проф. др Татјаном Суботин-Голубовић – а касније и са млађим археографима. Увек је давала неизмерну подршку научницима и истраживачима Одељења за археографију и била њихов искрени пријатељ. Са поносом се сећамо њених речи: „Захваљујући великој групи научника, и оних који су започели рад на археографским истраживањима и оних који данас настављају њихов рад Археографско одељење постало је значајан центар у који радо долазе не само српски научници, него и многи инострани“.⁵

У часопису Археографски прилози проф. др Гордана Јовановић је објавила своја два драгоцене рада о српским јеванђељима.⁶ Била је и члан уређивачког одбора за научни скуп и зборник радова – *Дечани у светлу археографских истраживања* – који је одржан поводом педесетогодишњице постојања Одељења за археографију (новембар 2011). Приредила је две књиге радова нашег цењеног археографа и текстолога Биљане Јовановић-Стипчевић.⁷ Тим књигама је Одељење за археографију започело едицију „Археографске студије“.

Професор др Гордана Јовановић је код нас увек дочекивана са радошћу и дужним поштовањем. Приликом наших сусрета и у разговорима са њом осећала се једна спонтаност, искреност и добронамерност. А све то је увек било проткано само њој својственим смислом за хумор. У професору др Гордани Јовановић смо имали доброг, стрпљивог учитеља и саговорника. Свакоме од нас је посвећивала посебну пажњу: распитивала се о задацима и темама на којима радимо, давала нам корисне савете, подстицала нас.

Одлазак професора др Гордане Јовановић из земаљског живота дубоко је погодио њене многобројне пријатеље, сараднике и колеге. Српска наука изгубила је једног цењеног старословенисту, полонисту, текстолога, историчара српског књижевног и народног језика. Професор др Гордана Јовановић је резултатима својих научних истраживања на материјалу старог српског рукописног наслеђа задужила српску науку о језику, а као текстолог, можемо слободно рећи и српску археографију.

ЈАСМИНА М. НЕДЕЉКОВИЋ
Народна библиотека Србије

5 Предговор у: Биљана Јовановић-Стипчевић. *Сџари српски рукописи*, 1. *Трајом њоейике*. Београд 2017, 9.

6 Гордана Јовановић. „Неколико речи о проучавању лексике старословенских јеванђеља.“ *Археографски прилози*, 2 (1980), 183–188; „Од ћирилометодијевског до вуковског превода Новог Завета.“ *Археографски прилози*, 33 (2011), 79–101.

7 Биљана Јовановић-Стипчевић. *Сџари српски рукописи*, 1. *Трајом њоейике*; 2. *Археографија, њексџолоџија, језик*. Београд 2017.

СПИСАК РЕЦЕНЗЕНАТА

ДР МАРИЈА ВАСИЉЕВИЋ

научни сарадник, Балканолошки институт САНУ, Београд

ДР ТОМИСЛАВ ЈОВАНОВИЋ

редовни професор у пензији, Филолошки факултет Универзитета у Београду

ДР КРИСТИНА МИЛОРАДОВИЋ

научни сарадник, Институт за историју уметности, Београд

ДР АЛЕКСАНДЕР НАУМОВ

професор емеритус, Универзитет Ка Фоскари, Венеција
Супрасаљска академија, Супрасаљ

ДР НЕБОЈША ПОРЧИЋ

ванредни професор, Филозофски факултет Универзитета у Београду

ДР ЉИЉАНА И. ПУЗОВИЋ

научни сарадник, Народна библиотека Србије, Београд

ДР ВИКТОР САВИЋ

редовни професор, Филолошки факултет Универзитета у Београду
научни саветник, Институт за српски језик САНУ, Београд

ДР ТАТЈАНА СУБОТИН-ГОЛУБОВИЋ

редовни професор, Филозофски факултет Универзитета у Београду

ДР БРАНИСЛАВ ТОДИЋ

редовни професор у пензији, Филозофски факултет Универзитета у Београду

ДР СВЕТЛАНА ТОМИН

редовни професор, Филозофски факултет Универзитета у Новом Саду

ДР ВЛАДАН ТРИЈИЋ

научни сарадник, Народна библиотека Србије, Београд

ДР МИЛАНКА УБИПАРИП

научни сарадник, Народна библиотека Србије, Београд

ДР ИРЕНА ШПАДИЈЕР

редовни професор, Филолошки факултет Универзитета у Београду

ДР НЕБОЈША ШУЛЕТИЋ

научни сарадник, Балканолошки институт САНУ, Београд

REVIEWERS

TOMISLAV JOVANOVIĆ, DR SC.

Retired Full Professor, Faculty of Philology, University of Belgrade

KRISTINA MILORADOVIĆ, PhD

Research Associate, Institute of Art History, Belgrade

ALEXANDER NAUMOW, DR SC.

Prof. em., Ca' Foscari University of Venice, Venice

The Supraśl Academy, Supraśl

NEBOJŠA PORČIĆ, DR SC.

Associate Professor, Faculty of Philosophy, University of Belgrade

LJILJANA I. PUZOVIĆ, PhD

Research Associate, National Library of Serbia, Belgrade

VIKTOR SAVIĆ, DR SC.

Full Professor, Faculty of Philology, University of Belgrade

Principal Research Fellow, Institute for the Serbian Language of SASA, Belgrade

IRENA ŠPADIJER, DR SC.

Full Professor, Faculty of Philology, University of Belgrade

TATJANA SUBOTIN-GOLUBOVIĆ, DR SC.

Full Professor, Faculty of Philosophy, University of Belgrade

NEBOJŠA ŠULETIĆ, PhD

Research Associate, Institute for Balkan Studies of SASA, Belgrade

BRANISLAV TODIĆ, DR SC.

Retired Full Professor, Faculty of Philosophy, University of Belgrade

SVETLANA TOMIN, DR SC.

Full Professor, Faculty of Philosophy, University of Novi Sad

VLADAN TRIJIĆ, PhD

Research Associate, National Library of Serbia, Belgrade

MILANKA UBIPARIĆ, PhD

Research Associate, National Library of Serbia, Belgrade

MARIJA VASILJEVIĆ, PhD

Research Associate, Institute for Balkan Studies of SASA, Belgrade

АРХЕОГРАФСКИ ПРИЛОЗИ
ARCHEOGRAPHICAL PAPERS

Издавачи/Publishers

НАРОДНА БИБЛИОТЕКА СРБИЈЕ

Скерлићева 1, 11000 Београд, Србија

ИНСТИТУТ ЗА СРПСКИ ЈЕЗИК САНУ

Кнеза Михаила 36/1, 11000 Београд, Србија

NATIONAL LIBRARY OF SERBIA

1, Skerlićeva St. 11000 Belgrade, Serbia

INSTITUTE FOR THE SERBIAN LANGUAGE OF SASA

36/1, Knez Mihaila St. 11000 Belgrade, Serbia

За издаваче/For Publishers

ЈАСМИНА НИНКОВ, в. д. управника

ВЛАДАН ЈОВАНОВИЋ, в. д. директора

JASMINA NINKOV, Acting Director

VLADAN JOVANOVIĆ, Acting Director

Лектура и коректура/Proofreading

ВИКТОР САВИЋ

КАТАРИНА ШТЕТИЋ

ДРАГАНА ДУКИЋ-БОЈИЋ

VIKTOR SAVIĆ

KATARINA ŠTETIĆ

DRAGANA DUKIĆ-BOJIĆ

Превод на енглески/English Translation

ЈЕЛЕНА ВИТЕЗОВИЋ

JELENA VITEZOVIĆ

Технички уредник/Publishing Editor

МИРОСЛАВ А. ЛАЗИЋ

MIROSLAV A. LAZIĆ

Штампа/Printed by

RETRO PRINT, БЕОГРАД

RETRO PRINT, BELGRADE

Тираж/Circulation

300

Часопис излази једном годишње.
Објављени радови, као и Упутство за припремање рукописа за штампу и Упутство за рецензенте,
доступни су на интернет-страници Народне библиотеке Србије: nb.rs/arheografski-prilozi/

Рукописе за штампу слати на адресу:
Народна библиотека Србије
Одељење за археологију
(за Археографске прилоге)
Скерлићева 1, 11000 Београд
Телефон: +381112452662
e-mail: arheografskipriloz@nb.rs

Original texts for publication should be sent to the following address:
Narodna biblioteka Srbije
Odeljenje za arheografiju
(za Arheografske priloge)
Skerlićeva 1, 11000 Beograd
Phone: +381112452662
e-mail: arheografskipriloz@nb.rs

ISSN ISSN 0351-2819

CIP – Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

09(497.11)

АРХЕОГРАФСКИ прилози = Archeographical papers /
уредници Владан Тријић, Мирослав А. Лазић. – 1979,
бр. 1– . – Београд : Народна библиотека Србије : Институт за српски
језик САНУ, 1979– (Београд : Retro print). – 26 cm

Годишње. – Текст на српском језику и на неколико светских језика. –
Друго издање на другом медијуму:
Археографски прилози (Online) = ISSN 1452-2233
ISSN 0351-2819 = Археографски прилози (Штампано изд.)
COBISS.SR-ID 15982082

YU ISSN 0351-2819
UDK 091